

مجموعه سنون

از

جمعیت علمیه عثمانیه

اوچنجی سنه

نومرو ۳۲

شعبان

استانبول

جمعیت علمیه عثمانیه مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۲۸۱

(مدح سعی و ذم بطالت حقنیده مشاهیر علمای اسلامیدن کمال
پاشا زاده مک عربی رساله سعی ترجمه سید در)

بسم الله الرحمن الرحيم

وجوه مکاسب و دقائق صنایعی بزره تعلیم و الهام ایلیان جناب
الله حد و ثنا و خاتم اصحاب شرایع اولان حضرت محمد و آل
و اصحاب کرامنه صلاة و سلامدن صکره معلوم اوله که اشبور رساله
سعی مدح و بطالتی ذم و قدح بیاننده در. قال الله تعالی (وان لبس
للانسان الاما سعی) یعنی انسان ایچون انجیق سعی ایلدیکی نسنه
حاصلدر. تفسیر تیسیر صاحبی (فادا قضیت الصلاة فانتشر وافی
الارض و ابتغوا من فضل الله) بت کریمدسنی که معنای شریفی نماز
ادا اولندقدن صکره روی ارضه منتشر اولوب الهک فضائی طلب
ایلدک دیمکدر) تفسیرده فضل اللمدن مراد باعث قوامن اولان
معاش و رزقدر که جناب حق انی بیع و تجارتله مباح ایتمشدردیو
بیان ایدر. سعید ابن جبیر رضی الله عنه بیورمشدر که (اذا انصرفت

من الجمعة فاخرج من المسجد فساوم بالشئ وان لم تشتريه (يعني جمعه نمازندن عودتکده مسجددن چيقوب همان بر شئيه مشترى اول هر تقدر اله من ايسه كده . بزديرز كه طلب رزق مشروع اولديغنده خلاف يوقدر چونكه نبى محترم صلى الله عليه وسلم افندمن (اطلبوا الرزق في خبايا الارض) بيوردي يعني رزقي ارضك خفايا سنده طلب ايدك . خلاف انجق بعض كره طلب فرض اولوب اولديغنده در . امام راغب ذريعه نام كتابنده شويله بيان ايلر كه دنيا ده كسب و تجارتك مباح اولديغى من وجه در والا وجه اخرله واجب اتدندر چونكه انسانك عباداته قدرت واستطاعتى ضروريات حياتى ازاله ايله اولوب بو تقدير جه ازاله ضروريات واجبدر . زيرا بر واجبك تماميتى هر يه متوقف ايسه اودخى واجبدر . بر ادم مأكل وملبس ومسكن وسائر حوائجك تدار كننده ناسك ثمره سعنى اجتنايه مجبور اولور ايسه بوندن كرك كندوسنك تمتعى مقصود اولسون كرك اولسون هر حالده درجه استفاده سى قدر انلره خدمت ايتك لازم كلور والا ظالم اولور .

بر كسنه ناسدن استفاده ايدوب كندوسنك انلره بر فائده سى طوقمنز ايسه جناب حقك (تعاونوا على البر والتقوى) يعنى ايولك وتقواده برى بريكره معاونت ايديكز امر شريفته امثال ايتامش و (والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولياء بعض) يعنى مسلمانلر اړ و عورتلرى يكديكر و ليلريدر) هيئت عموميه سنه داخل اولمامش اولور . بو اجلدن ادعاى تصوفله اختيار بظالمات ايدنلر و اخذ اولنه جق عمللرى و امر دينده وسيله اهتدا اوله جق عمل صالحلرى اوليوب بلكه همتلرى حظوظات نفسانيه لينه منحصر اولانلر مذمومدرلر . بو مقوله ادمار ناسدن

منفعتنوب امری تعبد شده انلره بار اولورلر و کندولری سائره منفعت بخش اولرلر.

ایمدی بونلرک اتلاف ارزاق و اغلای اسعاددن بشقه فائدهلری یوقدر. جنیدر حجة الله علیه ییورد یارکه بر فقیری استماع الحانه مائل کوررایسک بیلکه انده بقیه بظالت باقیدر و الله تعالی بظال اولان ادمی سومز و تحقیقا اختیار تعطل و تبطل ایدنلر صفت انسانیتدن و بلکه حیوانیتدن بیله منسلخ اولوب موتادن معدود اولورلر. چونکه انسانه موجب سعی اولسون ایچون اوج قوت تخصیص و اعطای اولمشدر بری قوه شهوانیه درکه ادمه موجب نشو و نما اولان مکاسب انکله و بری قوه غضبیه درکه مستوجب حفظ و حمایت اولان مجاهدات انکله و بری قوه متفکره درکه سبب هدایت اولان علوم انکله طلب اولور. بو تقدیرجه انسانه لازمدرکه کندو قوتنی تأمل ایدرک اندازه طاقنجه حرکت و کندویه موجب سعادت اوله جق شیلری استحصاله سعی و غیرت ایله. بوندن معلوم اولدیکه ادمک تعب و مشقتی ذلندن عزته و فقردن غنایه وضعه دن رفعته و خولدن شهرته سبب وصولدر. بز جهر دیمشدرکه کسل و بظالته تخلق ایدن ادم سعادت داریندن قطع امید ایلسون.

ابوالمسلم خراسانی اوائل خروجنده اشبوییتی انشاد ایدر ایدی. (فلاؤخر شغل الیوم عن کسل - الی غدان یوم العاجزین غدا) یعنی کسلدن ناشی بر کونک ایشنی فردایه تأخیر ایلم زیرا فردا عاجزلر کونیدر. سلفدن خلفه یادکار اوله رق کتب توارینخده مسطور بولنان اخباردندرکه ملوک سالفه دن اردشیر ابن بابک الساسانی کی

قلوب رغبتی خوف و خشیتله امل (۱) و مملکتندن جهل و غفلتی
 ازاله و امحا ایتش بر ملاک یوغیدی . حتی مشار الیه الیه ضرب مثل
 اولنور ایدی . بو مقامه مناسب کلام بدیع النظام لرندندر که دیمشدر
 (شهد الجهد احلی من غسل الکسل) یعنی جهد دن حاصل اولان
 شهد نفسک اکامیلی و انکله تلذذی سببیه عسله تشبیه اولان
 کسلدن احلا در اولده کی لذت مالا اولوب جهده اضافتی سببیت
 ملا بسه سیله در و ثانیده کی لذت حالا اولوب اضافتی مشبه بهک
 مشبه اضافتی قییلندندر و بو معناده ایراد اولنان کلامک متخیلرندندر
 که دیمشدر (راحتی فی جراحت راحت) یعنی بنم راحت دست
 غیرت پیوستنک جراحتنده در . معلوم اولسونکه بطالت هیئت
 انسانیه بی ابطال ایلر . زیرا هیئت مجتمعه انسانیه و یا هر برعضوک
 که استعمالی ترک اولنه باطل و عاطل اولور . مثلاً کوز یومله رق وال
 تحریک اولنیمه رق بر مدت براقسه کوز کور مکدن وال طوتمقدن
 قالور . بنأ علیه ازلده هر برشی ایچون ریاضت وضع اولنمشدر .
 جناب حق حیوانه قوه حرکتی اعطا ییورد قدده رزقنی سعینه تعلیق
 ایلدی تا که اعطا اولنان قوت تحریک فوائدی قوت اولیه و انسانه
 فکر اعطا ایلد کده احسان ییورد یعنی نعمتک فکر ایله اتمام و اصلاح
 اولنه حق بر طرفنی ترک ایلدی تا که فائده فکر باطل و وجودی
 عبث قالیه . مریم علیها السلام حالی تأمل اینکه جناب حق اعظم
 معجزات اوله رق انک مؤنتی ایچون قوری اناجدن تازه خرما خلق
 (۱) بو تصور و حکم اسکی اصول اقتضا سیدر والا حقیقته بو
 وجهله حکومت مقبول برشی اولیوب بلکه جلب قلوب زیردستان
 ایله تأیید سلطنت ایلک بالوجه اولو اوقوادر .

ایتمشکن اغاجک تحریکی امر بیورمسی معجزه بی مغل دکلدر . ته کیم
بیوردر (وهزی الیلاک بجزع التخله تساقط علیهمک ربطاً جنیاً) یعنی
یا مریم خرما اغاجک دالتی سندن یکا چکوب تحریک ایله تاکه
اوزریکه تازه خرما دوتکسون .

بعض علما رزق جناب بارینک تقدیر یله اولوب لکن سببه مسبب
وحسب العاده عبد جانندن طلب واسبابنه مباشرته وابسته اولدیغنه
بو ایت کریمه ایله استدلال ایلدیلر و دیدیلر که کورمن مېسنکه جناب
حق حضرت مریمه (وهزی الیک بجزع التخله) بیوردی حالوکه
دیلسه انک واسطه تحریکی اولمقنیزین خرمایی اجنا واحضار ایدر
ایدی لکن هر برشی ایچون برسبب واردر . ابوا سودالدئی دیمشدر که
سُعر (ولیس الرزق عن طلب خبیث - ولكن الق دلوک فی الدلاء
یحی بملئها طورا و طورا - یحی بحماة و قلیل ماء) یعنی رزق طلبله
خیث اولمز همان سن قوغه کی صال بعضاً صو ایله طولو و بعضاً
چامورلی چقر . و خبرده وارد اولدیکه جناب حق عبادینه بیوردر که
(یا عبدی حرک یدک انزل علیک الرزق) یعنی ای قولم سن قولکی
تحریک ایله بن سکا رزق انزال واعطسا ایلیم . عبدک حرکتی دخی
جناب حقندن اولمسی حرکت طلبنه منافی دکلدر . زیرا عبد انکله
مأموردر امرک حقیقی طلب اولدیغی بشقه محلده تحقیق و اثبات
اولمشدرد . بو جوابله ذکر ای مشکل دخی دفع و ابضاح اولمش
اولور شویله که برادم رزق اللهندرد و لکن قولدن حرکت استر
دیسسه شرکدر دیو مشهور اولان مسئله بی تعلیلده صاحب
خلاصه نک زیرا حرکت دخی جناب حقندن دیدیکی موجه دکلدر
بلکه بو کلامه شرک دینلیدیکی رزق خلقنده جناب باری عبدک

حرکت کردن استعانه ایدر معناسی توهم اولدیغنه مبنیدر بوايسه
صحیحاً شرکدر چونکه قول مزبورک بر قاج معناسی واردر بری حقه
موافق اولوب بوکاجل اولندفده تکفیر شویله طورسون تخطئه بیله
لازم کلز و صاحب خلاصه نك تعلیلنه کوره دخی شرکه حکم لازم
کلیوب نهایت خطا دینله ییلور (فتوکلوا علی الله) قول شریفنده کی
امر زنه ارکسب و اسبابه توسلدن نهی معناسنه المنسون زیرا توکل
اسبابی و ادخار زخائری حیراتکا و استظهاردن چیقارمق اولوب
یوقسه عادت جاری اولدیغی وجهله انلردن استعانت صوریه بی
قالدیرمق دکلدر نته کیم علیه الصلوة والسلام افندمز توکل تعطیل
دیمک اولیوب بلکه اسبابه توسل لازم اولدیغنه بو حدیثله دخی اشارت
بیورمشلردر (لوتوکلتم علی الله حق التوکل لرزقکم کایرزق الطیر یغدو
خجاصاً و یروح بطائناً) یعنی اگر سز لر جناب حقه حق توکل ایله
متوکل اولسه کن قوشلرکی سزی رزقلندیرر ایدی که انلر صباحی اج
واخشامی طوق ایدر لر . اشته قوشلرک رزقلندقاری طلب و سعیر یله در
(والرزق مقسوم فلا ترحل له و الموت محتوم فلا توجل به) یعنی
رزق مقسومدر انک ایچون اختیار سفر ایتمه و موت محتوم و مقدردر
اندن قورقه و (رزق تو برتو زتو عاشقترست - روتوکل کن ملرزان
پاودست - ورتو نشتابی بیاید بردرت - ورتو بشتابی دهد درد سرت)
یعنی رزقک سکا سندن عاشقدر انک ایچون تحریک دست و پا ایله
زیرا سن حرکت ایتمز سکده ینه قپوکه کلور و حرکت ایدر ايسه ک
سکا بیهوده باش اغریسی اولور و (نصیبک یصیبک) یعنی نصیبک
سکا اصابت ایدر و (درپی ان غله که پیوده کشت - رنجده مشوچون
قلم اسوده کشت) شو اولچلمش زخیره نك ارقه شنه دوشوب یورله که

قلم آسوده اولمشدر یعنی ارزاق ازلده تقسیم و تحریر اولنوب جری ما
جری وجف القلم مدلولنجه مجدداً بر شی دها تقدیر و تحریر اولن
دیمکدر . بو مقوله اقواله نه جواب ویریلور دیو سوال اولنور ایسه
خزام نام خاتونک (اذا جاء نهر الله بطل نهر معقل) یعنی اللهم
نهری کلد کده معقلک نهری باطل اولور سوزیله جواب ویروب
دیرز که فحول اعلامدن نقل اولنان کلام جانب جناب خیر الانامدن
روایت قلنان احادیثه معارض اوله مز . بزینه صددده رجوعله علی
طریق الاستدلال ذکر سبقت ایدن (وان لبس للانسان الاماسی)
ایت کریمه سنک درایت و روایتیه مطابق و حل اشکال و دفع قیل
قاله موافق صورته تفسیر و تقریرینه مباشرت و بو مقامده تحقیقه
شروعدن اول بر مقدمه ایرادینه عبادرت ایلرزشویله که امام ابو
حنیفه و اصحابی و امام احمد ابن حنبل و توابعی رضی الله عنهم
عندلرنده بر مؤمن صلوٰه و صوم و حج و صدقه و قرائت و امشالی
ثوابلرینی اخره ویرمک جائزدر زیرا صحیح مسلم و صحیح بخاریده
صلی الله علیه وسلم افندمز ایکی قوج قربان ایدوب برینک اجرینی نفس
هایونلرینه تخصیص و دیگرینک ثوابنی امتنه بخش بیوردقلری روایت
اولندی . صاحب الاحکام عبدالحق العاقبه ادلو کابنده میت قبرنده
غریق مثالی اولوب اولاد و اخوان و احباسندن دعایه منتظر اولور
و هر نوقت کندویه بونلرک طرفندن بر دعا وارد اولورسه دنیا
و مافیهادن زیاده مرغوب و مقبولی اولور دیو بر حدیث شریف
روایت ایلشدور . و دارقطنی حضرت علی ابن ابی طالبدن و اودخی
جناب رسالتآب افندمز دن روایت بیوردیلرکه بر کسینه مقابردن
مرور ایلد کده اون بر قل هو الله قرائت ایدوب اجرینی امواته

همه ایلر ایسه امواتک عدد نجه اجره نائل اولور و حافظ شرح
 السنه ده ابی هریره دن روایت ایلدیکه برکسته وفات ایدوب بر
 اوغلی قالسه درجه سی رفع اولور و اول کسنه یارب سبب رفع
 درجه ندر دیو سوال ایلدکده ولدیکک سکا استغفاریدر جوابی
 ویریلور: جناب حق بیوررکه (ماکان للنبی والذین آمنوا ان يستغفروا
 للمشرکین) یعنی نبی و مؤمنلره مشرکین ایچون استغفار ایلرک
 مناسب اولر. بوندن مستفاد اولان مشرکینک مؤمنلره استغفارلری
 مفید اولمقدردکذا (والذین جاؤ امن بعد هم ویقولون ربنا اغفر لنا
 ولاخواننا الذین سبقونا بالايمان) یعنی مؤمنلرد نصکره کلنلر دیرلرکه
 یاربنا بزلری و ایمانده بزی سبقت ایدن قرنداشلریمیزی مغفرت ایله
 بودخی دلالت ایدرکه بودعا انلره نافعدر. ونبی محترم صلی الله تعالی
 علیه وسلم افندمیز روز محشرده شفیع و شفیع اولوب شفاعتندن عصاة
 مؤمنین مستفید اوله جقلردر و علما بالاجماع بیان ایدرلرکه مسلم اولان
 کسنه دوچار اولدیغی اعراض و امر اضدن و حتی الله باتان دیکندن
 طولایی مأجور و برکاهی مغفور اولور. اشته بومعنا تقررایتدکن
 صکره دیرلرکه (وان لبس الانسان الاما سعی) ایت کریمه سنک مالی
 خاطره تبادر ایلدیککی کبی انسانه کندو عملندن ماعداسی نفع و ضرر
 ایلر دیمک دکلدر چونکه بوصورت انفا تنبیه و بیان قلنان وجهلره
 منقوضدر. و بلکه ایت کریمه تک معنای شریفی بر مضاف تقدیری
 و یاخود مجاز طریقیله انسان ایچون کندو عملی اجرندن غیری اجر
 یوقدر کندو عملی وزرندن غیری وزر اولدیغی کبی دیمکدر و الله اعلم.
 بالاده ذکر اولشان صورتلره انسانه و اصل اولان ثوابلر عمل اجری
 قیلندن دکلدر. بو تقدیرجه نقض وارد اولر اما قاضی بیضاوی

تفسیرنده (کمالیوخذ بذنب الفیر لایشاب بفعله) یعنی غیرک ذنبه
مواخذ اولمندیغی کبی عملیه ده مثاب اولمز دیمشدر و خبرده (ان
الصدقه و الحج ینفعان المیت) وارد اولمشدر یعنی صدقه و حجک
میته فائده سی واردر چونکه میت ایچون نیت ایلیان انک نابی
کبیدر. بو تعلیلده ضعف ظاهر و اشکال تمامیه مندفع اولمیدیغی
باهر در.

(ادهم پرتو)

(مدخل علم ژؤلورژی)

ایکنجی فصل احجار بحشده در

قشرارضک احوال حاضره سندن احوال سابقه سنه و مبدأ و منشأ نه
تحصیل و قوف ایتمک ایچون قشر مذکورک کیفیات و ترکیباتی بیلتمک
اقتضا ایده جکندن علی الاجال احجارک جنس و ترکیباتی بیانه
شروع قنور. جنسیت جهتیه احجار بسیط و یاخود مرکب
اولور یعنی اجزاسی متجانس اولانه مرکب اطلاق اولنور. مثلا
عادی جبر و اعلامر مرمر و تباشیر و درالتجف ترکیب کیمی اعتباریه
مرکب ایسه لرده ینه احجار بسیطه دن عد اولنورلر زیرا بونلردن
برینی کسر ایلسک هر بر پارچه سی جله جنسندن اولوب خواص
و کیفیاتی مساویدر. مثلا کیرج طاشک پارچه لری ینه کیرج طاشیدر
و مرمر قطعیه لری ینه اول مرمر جنسندندر. مرکب تسمیه
ایتدیگمز احجارده ایسه کیفیت بسبتون بشقه اولوب اکثر حالده